

Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών

Τουρκία και Οικονομική εκμετάλλευση

Μεταναστών και Προσφύγων

Συντονιστής Ερευνητικής Ομάδας

Ιπποκράτης Δασκαλάκης

Αντιστράτηγος ε.α.

Ερευνητής

Αναστάσιος Νικόλαος Κανελλόπουλος

Αναλυτής Κινδύνου, απόφοιτος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
Η οικονομία της Τουρκίας (δεδομένα, ανάγκες, χωρική τοποθέτηση)	3
Τουρκική Μεταναστευτική νομοθεσία και η οικονομική εκμετάλλευση των μεταναστών	5
Μεταναστευτική Νομοθεσία	5
Χορήγηση βίζας και καθεστώς διεθνούς προστασίας	5
Άδειες εργασίας	8
Η εκμετάλλευση των Σύριων προσφύγων στον δευτερογενή τομέα παραγωγής	10
Χωρική τοποθέτηση των Σύριων προσφύγων στην τουρκική επικράτεια	10
Τα Cluster της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης	11
Η εκμετάλλευση των Σύριων προσφύγων	15
Συμπεράσματα	16
Βιβλιογραφία	17

Εισαγωγή

Στην παρούσα ανάλυση γίνεται σύντομη παρουσίαση των παραγόντων λειτουργίας της τουρκικής οικονομίας, καθώς και των κλάδων που την αποτελούν. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται περιγραφική επισκόπηση του τουρκικού νομικού μεταναστευτικού πλαισίου και των μεθόδων διαχείρισης και εκμετάλλευσης της μετανάστευσης με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη. Στην συνέχεια μέσω της επιχειρησιακής εστίασης στην βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης, επιχειρείται η ανάδειξη της τουρκικής στρατηγικής στον δευτερογενή τομέα παραγωγής που στηρίζει, κατά μεγάλο ποσοστό, το ΑΕΠ της χώρας. Τέλος, μελετάται η περίπτωση της εργασιακής εκμετάλλευσης των Σύριων προσφύγων, ενώ καταδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία χρησιμοποιεί την βιοποριστική ανάγκη ανθρώπων, που θα έπρεπε να τελούν υπό το καθεστώς τουλάχιστον διεθνούς προστασίας, με σκοπό την οικονομική της μεγέθυνση.

Η οικονομία της Τουρκίας (δεδομένα, ανάγκες, χωρική τοποθέτηση)

Η Τουρκία γεωγραφικά αποτελεί χώρα σταυροδρόμι τριών Ηπείρων καθώς και εμπορικός-ενεργειακός κόμβος για την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Την επικράτεια της διαπερνούν ενεργειακοί αγωγοί οι οποίοι απαιτούν την ύπαρξη εκτεταμένων υποδομών υποστήριξης. Η τουρκική ενδοχώρα παρέχει την δυνατότητα αυξημένης παραγωγής προϊόντων του πρωτογενή τομέα παραγωγής, γεγονός που έχει οδηγήσει στην διαμόρφωση υποδομών για την ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα παραγωγής.

Το 2019 το ΑΕΠ της χώρας ήταν 754,8 δισεκατομμύρια δολάρια με το κατά κεφαλήν εισόδημα των τούρκων πολιτών να είναι περίπου 9 χιλιάδες δολάρια. Ο νόμιμος πληθυσμός της χώρας ξεπερνάει τα 82 εκατομμύρια με το χρονικό προσδόκιμο ζωής να είναι τα 77,2 έτη¹.

Ο συνδυασμός ανεπτυγμένου πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής, λαμβάνοντας υπόψη και την δυτικού τύπου ανάπτυξη του τριτογενή τομέα παραγωγής, κυρίως στις επαρχίες της Δυτικής Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης, έχει οδηγήσει στην διαμόρφωση μίας οικονομίας που επιδιώκει την παραγωγική αυτάρκεια σε όλους τους οικονομικούς τομείς και την ανάπτυξη εξαγωγικής δραστηριότητας. Νομοτελειακά, η

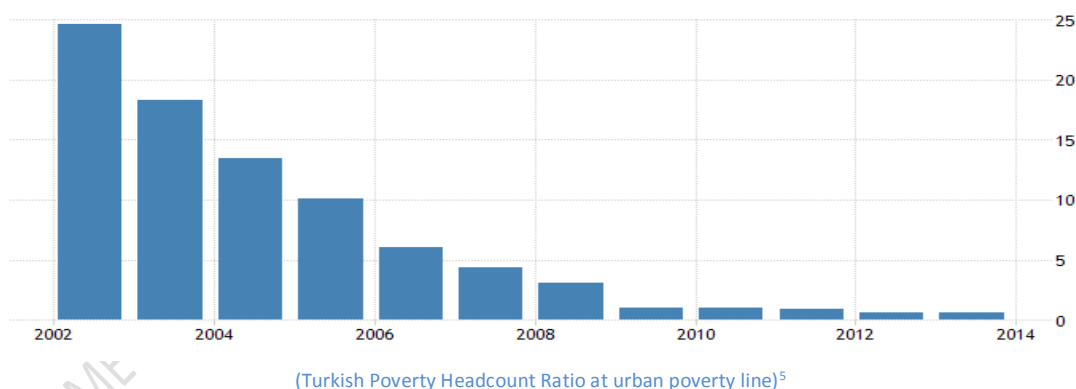
¹ "The world bank in Turkey", The world bank, Available at: <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview#1>, (Accessed at: 27/06/2020).

² "Turkey GDP", Available at: <https://tradingeconomics.com/turkey/gdp>, (Accessed at: 03/07/2020).

Τουρκία, χρειάζεται συνεχώς περισσότερο εργατικό δυναμικό χαμηλού μορφωτικού επιπέδου για τις επαρχίες στην ενδοχώρα της Μικράς Ασίας και εργατικό δυναμικό αυξημένης κατάρτισης για τις Δυτικές της Επαρχίες. Εξάιρεση αποτελεί ο κλάδος των κατασκευών, που εκμεταλλεύεται πλήθος εργατικού δυναμικού του πρωτογενή τομέα παραγωγής, χωρικά στις Δυτικές τουρκικές επαρχίες.

Η τουρκική κυβέρνηση κατά την εικοσαετία 2000-2020 επένδυσε στην διαμόρφωση υποδομών στις μη ανεπτυγμένες επαρχίες τις, εκμεταλλευόμενη την μεγάλη διάθεση φθηνού τουρκικού και αλλοδαπού εργατικού δυναμικού, μειώνοντας ραγδαία τα επίπεδα φτώχειας⁴.

Η συνεχής αύξηση του βιοτικού επιπέδου των τούρκων πολιτών σε συνδυασμό με την ραγδαία μείωση του ποσοστού αυτών που διαβιούν με εισοδήματα κάτω από το επίπεδο της φτώχειας στις Δυτικές τουρκικές επαρχίες, οδήγησε στην ανάγκη ύπαρξης φθηνού εργατικού δυναμικού σε επαρχίες όπως την επαρχία της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης.

³ "Turkey GDP From Manufacturing", Available at: <https://tradingeconomics.com/turkey/gdp-from-manufacturing>, (Accessed at: 03/07/2020).

⁴ "The world bank in Turkey", The world bank, Available at: <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview#1>, (Accessed at: 03/07/2020).

⁵ "Turkey – Poverty Headcount Ratio at urban poverty line", Available at: <https://tradingeconomics.com/turkey/poverty-headcount-ratio-at-urban-poverty-line-percent-of-urban-population-wb-data.html>, (Accessed at: 03/07/2020).

Τουρκική Μεταναστευτική νομοθεσία και η οικονομική εκμετάλλευση των μεταναστών

Μεταναστευτική Νομοθεσία

Η ιστορία της τουρκικής μεταναστευτικής νομοθεσίας και πολιτικής έχει τις βάσεις της στον νόμο επανεγκατάστασης πληθυσμών του 1934 (Resettlement Law no.2510)⁶. Ο νόμος ψηφίστηκε στις 14 Ιουνίου του 1934 από την τουρκική εθνοσυνέλευση και είχε ως στρατηγικό στόχο την διαμόρφωση μίας χώρας «που θα σκέφτεται με τον ίδιο τρόπο, θα μιλάει την ίδια γλώσσα και θα μοιράζεται το ίδιο εθνικό συναίσθημα». Σε επιχειρησιακό επίπεδο ο νόμος επιχειρεί να διαμορφώσει κανόνες διαχείρισης αλλόθρησκων και ετερόγλωσσων πληθυσμών που έχουν μετακινηθεί σε μικρές και μεσαίες πόλεις της τότε τουρκικής επικράτειας και παράλληλα απειλούν την πολιτιστική υποτιθέμενη συνοχή, του τοπικού τουρκικού πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό και σε τακτικό επίπεδο διαμορφώνονται εσωτερικές χωρικές ζώνες στην τουρκική επικράτεια, στις οποίες εντάθηκε η παρουσία τουρκόφωνου πληθυσμού, με σκοπό την προστασία στρατιωτικών και οικονομικών συμφερόντων του τουρκικού κράτους.

Το 2006 ο νόμος 2510 του 1934 αντικαταστάθηκε από τον νόμο 5543. Ο νόμος ψηφίστηκε στις 19 Σεπτεμβρίου του 2006 και είχε ως αντικειμενικό σκοπό την διαμόρφωση κανόνων για την μετακίνηση μεταναστών και προσφύγων στο εσωτερικό της Τουρκίας, με γνώμονα την εθνική ασφάλεια και την προστασία των μικρών επαρχιακών περιοχών όπου μετακινούνται προς εγκατάσταση αλλοδαποί πληθυσμοί⁷. Ο νέος νόμος αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια για την χορήγηση αδειών παραμονής σε μετανάστες στην χώρα, καθώς και για την χορήγηση της τουρκικής υπηκοότητας. Παράλληλα, θέτει αυστηρούς περιορισμούς για την άρνηση εισόδου σε άτομα τα οποία εν γένει απειλούν την εθνική ασφάλεια της χώρας. Αξίζει να σημειωθεί, πως δεν υπάρχει ουσιαστική διαφοροποίηση σε σχέση με τον νόμο του 1934, ως προς την σημασία της γλωσσικής και πολιτιστικής ομοιομορφίας των πληθυσμών που διαμένουν στην Τουρκία.

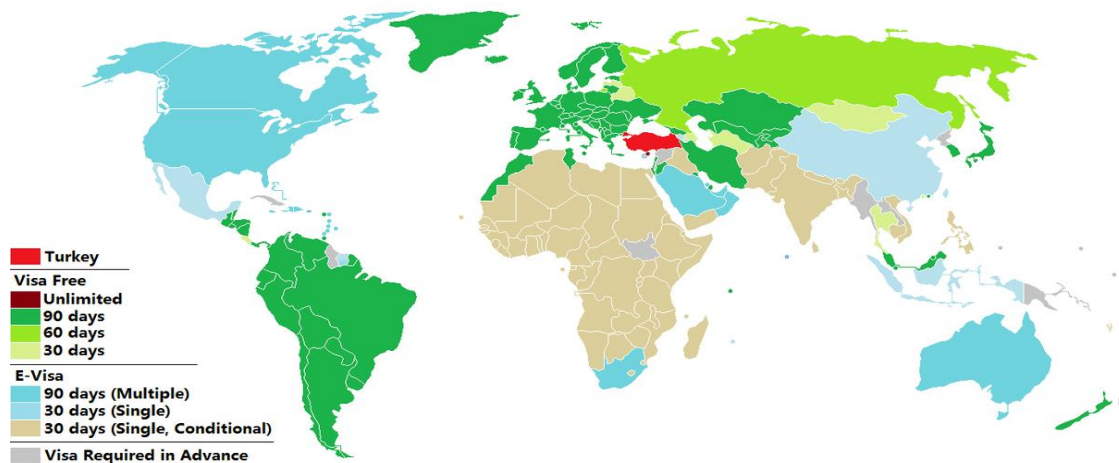
Χορήγηση βίζας και καθεστώς διεθνούς προστασίας

Στα πλαίσια εφαρμογής της εσωτερικής και διεθνούς νομοθεσίας η τουρκική κυβέρνηση εφαρμόζει συγκεκριμένη πολιτική χορήγησης εμπορικής και ταξιδιωτικής βίζας σε υπηκόους τρίτων χωρών. Η χορήγηση βίζας για πολίτες προερχόμενους από χώρες της Μέσης Ανατολής, της Κεντρικής Ασίας, της Μαύρης Θάλασσας, της Μεσογειακής και υποσαχάριας Αφρικής είναι ιδιαίτερα ελαστική και διέπεται από διακρατικές απευθείας συμφωνίες με τις κυβερνήσεις των χωρών αυτών⁸.

⁶ "Assimilation, Security and Geographical Nationalization in Interwar Turkey: The settlement Law of 1934", European journal of Turkish studies, 2008.

⁷ "Immigration and Refugee Policy: Breakthroughs in Research and Practice", Information Resources Management Association, USA, 2019.

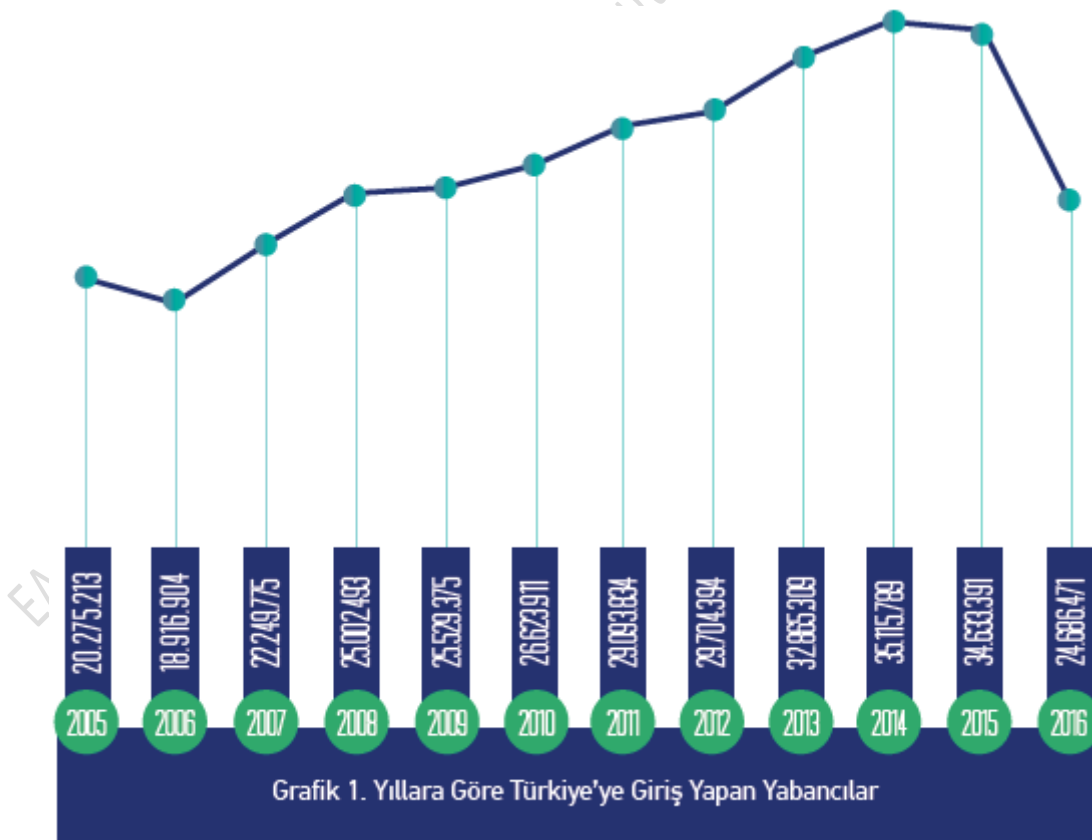
⁸ "Irregular labour migration in Turkey and Situation of migrant workers in the labour market", International Organization for Migration, 2012.

(Χαρτογραφική απεικόνιση τουρκικής πολιτικής χορήγησης βίζας)

Ειδικότερα πολιτική ελεύθερης εισόδου χωρίς βίζα εφαρμόζεται για τους πολίτες που προέρχονται από τις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου, καθώς και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις για πολίτες προερχόμενους από την Αλγερία, την Λιβύη και τις περιοχές της Παλαιστίνης.

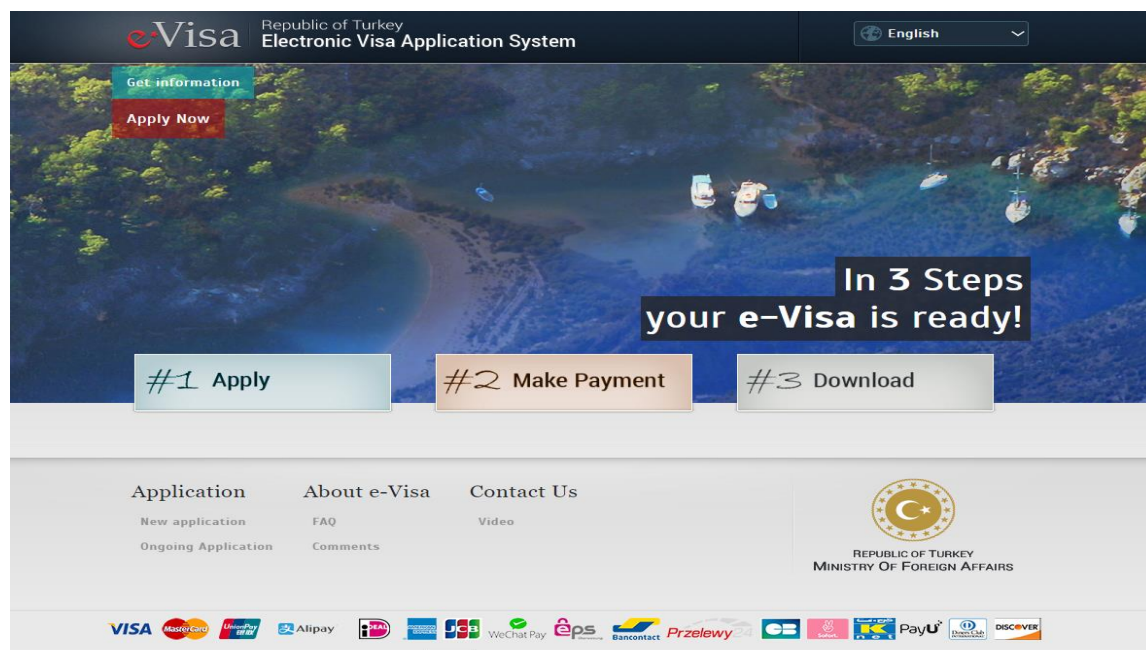
Η χορήγηση βίζας για τις λοιπές χώρες γίνεται για εμπορικούς και ταξιδιωτικούς λόγους, για χρονικά διαστήματα διάρκειας από τριάντα έως ενενήντα ημερών, ανά περίοδο εκατόν ογδόντα ημερών⁹.

(Γράφημα απεικόνισης νόμιμων εισόδων υπηκόων τρίτων χωρών στην Τουρκία)¹⁰

⁹ "Visa Information for Foreigners", Turkish Ministry of Foreign Affairs, Available at: <http://www.mfa.gov.tr/visa-information-for-foreigners.en.mfa>, (Accessed at: 27/06/2020).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τουρκική πολιτική για την χορήγηση ηλεκτρονικής βίζας. Το τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών έχει διαμορφώσει ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα η οποία λειτουργεί σε εννέα γλώσσες και παρέχει την δυνατότητα υποβολής αιτημάτων και δικαιολογητικών για την χορήγηση τουρκικής βίζας, καθώς και είναι δυνατή η ηλεκτρονική παραλαβή αυτής, για πολίτες χωρών που η πρόσβαση σε τουρκικές πρεσβείες και προξενεία δεν είναι δυνατή (κυρίως χώρες της υποσαχάριας Αφρικής)¹¹.

(Απεικόνιση της τουρκικής διαδικτυακής εφαρμογής υποβολής αιτήματος χορήγησης βίζας)

Τον Μάιο του 2012, η τουρκική κυβέρνηση διαμόρφωσε ένα προσχέδιο νόμου για την θέσπιση κανόνων χορήγησης καθεστώτος διεθνούς προστασίας σε πολίτες τρίτων χωρών, νομοθεσία που επιχειρείται να είναι συμβατή με τα πλαίσια λειτουργίας του χώρου Schengen. Τελικώς, στις 4 Απριλίου του 2013, ψηφίστηκε ο νέος νόμος για την παροχή καθεστώτος επικουρικής προστασίας σε πρόσφυγες και μετανάστες¹².

Πέραν της πολιτικής χορήγησης βίζας, άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι για συγκεκριμένους πολίτες χωρών, η Τουρκία παρέχει άδεια παραμονής, για λόγους εργασίας, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να φτάνει και τα τέσσερα έτη με δυνατότητα ανανέωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πολιτική που εφαρμόζεται για πολίτες προερχόμενους από την Γεωργία, οι οποίοι κατόπιν της χορήγησης βίζας εισόδου ενενήντα ημερών και ανεύρεσης εργασίας στην Τουρκία, μπορούν να αιτηθούν την παραμονή τους για το ανωτέρω αναφερόμενο χρονικό διάστημα.

Η πολιτική για τους γεωργιανούς πολίτες που εφαρμόστηκε το 2011, οδήγησε στην αύξηση εισόδων γεωργιανών πολιτών στην Τουρκία κατά ποσοστό άνω του 536% σε σχέση με την

¹⁰ “Türkiye Göç Raporu”, Republic of Turkey/Ministry of Interior, 2016.

¹¹ “Electronic Visa Application System”, Republic of Turkey, Available at: <https://www.evisa.gov.tr/en/>, (Accessed at: 27/06/2020).

¹² “Law on Foreigners and International Protection, no.6458, 04/04/2013”, Republic of Turkey.

δεκαετία του 2000¹³. Μόνο κατά το έτος 2016, σύμφωνα με έκθεση του τουρκικού υπουργείου εσωτερικών χορηγήθηκαν συνολικά 461.217 άδειες παραμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών.

Tablo 2: 2016 Yılında Türkiye'de İkamet İzni ile Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)	
UYRUK ADI	TOPLAM
Irak	55.983
Suriye	48.738
Azerbeycan	39.184
Türkmenistan	24.253
Rusya Federasyonu	21.006
Afganistan	20.148
Gürcistan	18.511
Özbekistan	18.270
İran	16.000
Ukrayna	14.031
Diğer	185.093
TOPLAM	461.217

(Υπηκοότητες ατόμων χορήγησης άδειας παραμονής στην Τουρκία κατά το έτος 2016)¹⁴

Άδειες εργασίας

Το 2003 ψηφίστηκε ο τουρκικός νόμος 4817 περί χορηγήσεων άδειας εργασίας σε πολίτες τρίτων χωρών που εργάζονται στην τουρκική επικράτεια. Σύμφωνα με την νομοθεσία, ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος βρίσκεται κάτω από νόμιμο καθεστώς¹⁵ στην Τουρκία, μπορεί, να αιτηθεί χορήγηση άδειας εργασίας¹⁶. Η αίτηση για άδεια εργασίας μπορεί να πραγματοποιηθεί και πριν την έλευση του υπήκοο τρίτης χώρας στην Τουρκία¹⁷. Εφόσον η αίτηση γίνει δεκτή, χορηγείται μαζί με την άδεια εργασίας και βίζα εργασίας για τον υπήκοο.

Σύμφωνα με την ανωτέρω νομοθεσία, ορισμένα τουρκικά Υπουργεία μπορούν να προσλαμβάνουν υπηκόους τρίτων χωρών για εργασία, χωρίς αυτοί να κατέχουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα και άδεια εργασίας¹⁸.

¹³ "Georgian Migration to Turkey between 1990 and 2012", Istanbul Bilgi University, 18-02-2016.

¹⁴ "Türkiye Göç Raporu", Republic of Turkey/Ministry of Interior, 2016.

¹⁵ Βίζα, άδεια παραμονής, καθεστώς διεθνούς και επικουρικής προστασίας.

¹⁶ "Law on work permits for foreigners, no.4817, 27/02/2013" Republic of Turkey.

¹⁷ "How to get work permit in Turkey", Turkey Central, Available at: <https://www.turkeycentral.com/guides/working/work-visas-permits/turkey-work-permit/>, (Accessed at: 27/06/2020).

¹⁸ Διαφαίνεται ότι η παρούσα διάταξη αφορά παροχή υπηρεσιών για θέματα ασφάλειας.

Οι άδειες εργασίας αφορούν τις παρακάτω χρονικές περιόδους:

- Ένα έτος με δυνατότητα παράτασης τριών ετών εφόσον ο εργαζόμενος συνεχίζει να απασχολείται από τον εργοδότη που έχει δηλώσει στην αρχική αίτηση για την άδεια εργασίας και στην ίδια θέση εργασίας που είχε δηλώσει.
- Μετά την πάροδο των τριών ετών δύναται να χορηγηθεί παράταση επιπλέον τριών ετών (σύνολο έξι έτη), εφόσον ο εργαζόμενος συνεχίζει να εργάζεται για τον εργοδότη που έχει δηλώσει στην αρχική αίτηση για την άδεια εργασίας, αλλά πλέον μπορεί να δραστηριοποιηθεί και σε άλλες εταιρίες του ίδιου εργοδότη.
- Άδεια αορίστου χρόνου χορηγείται σε υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν άδεια παραμονής στην Τουρκία κατά τα τελευταία οκτώ έτη και εργάζονται νόμιμα για περίοδο συνολικά έξι ετών.

Η παραπάνω παράθεση συγκεκριμένων δεδομένων για την εφαρμογή της νομοθεσίας αδειών εργασίας γίνεται προκειμένου να γίνει κατανοητή η στρατηγική τοποθέτηση των υπηκόων τρίτων χωρών στο εσωτερικό της τουρκικής οικονομίας. Το τουρκικό κράτος είναι ιδιαίτερα ελαστικό ως προς την χορήγηση των αδειών εργασίας, αλλά εφαρμόζει

αυστηρό πλαίσιο ελέγχου σε θέματα εθνικής ασφάλειας και πολιτιστικής ομοιογένειας των πληθυσμών των τουρκικών επαρχιών. Ο υπήκοος τρίτης χώρας, είναι υποχρεωμένος να απασχολείται σε συγκεκριμένο εργοδότη, σε συγκεκριμένη περιοχή για τουλάχιστον τρία έτη, προτού για τον ίδιο εργοδότη μπορέσει να δραστηριοποιηθεί κατά τα επόμενα έτη εργασίας του. Η χορήγηση αορίστου άδειας εργασίας γίνεται μετά το πέρας οκτώ ετών, όπου ο υπήκοος τρίτης χώρας, έχει προσαρμοστεί αποδεδειγμένα στην τουρκική εργασιακή κουλτούρα.

Σε ότι αφορά την δραστηριοποίηση ελεύθερων επαγγελματιών στην τουρκική επικράτεια, ο νομοθέτης απαιτεί την ύπαρξη άδειας παραμονής κατά τα τελευταία πέντε έτη και δεν έχει απαίτηση ύπαρξης ανάλογης χρονικής περιόδου άδεια εργασίας.

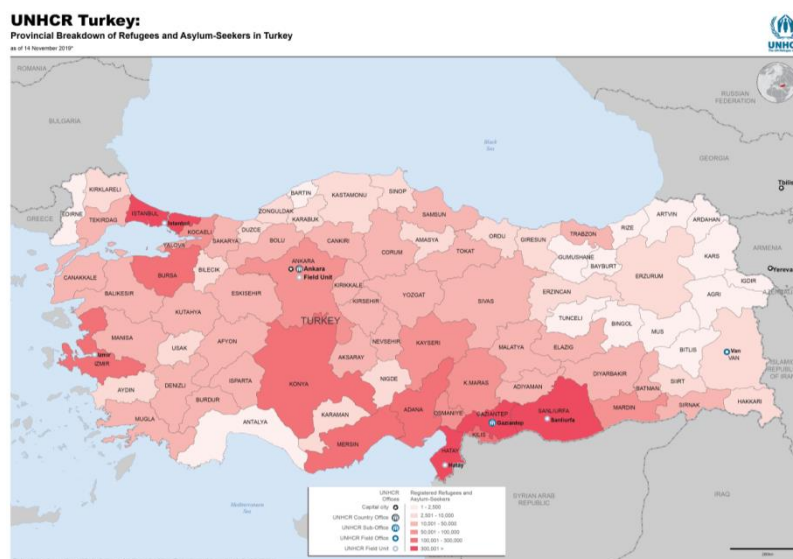
Για το σύνολο των αιτήσεων χορήγησης αδειών εργασίας υπηκόων τρίτων χωρών που βρίσκονται στην Τουρκία είτε στο εξωτερικό, η τουρκική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ηλεκτρονική πλατφόρμα υποβολής, με ιδιαίτερα απλουστευμένες διαδικασίες και μέσω της οποίας οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να λαμβάνουν την άδεια εργασίας τους σε ηλεκτρονική μορφή¹⁹.

¹⁹ "Turkish work permit and Visa under the employment procedure in Turkey", Turkish Foreigner Residence Service, Available at: <https://turkeyworkpermit.com/>, (Accessed at: 27/06/2020).

Η εκμετάλλευση των Σύριων προσφύγων στον δευτερογενή τομέα παραγωγής

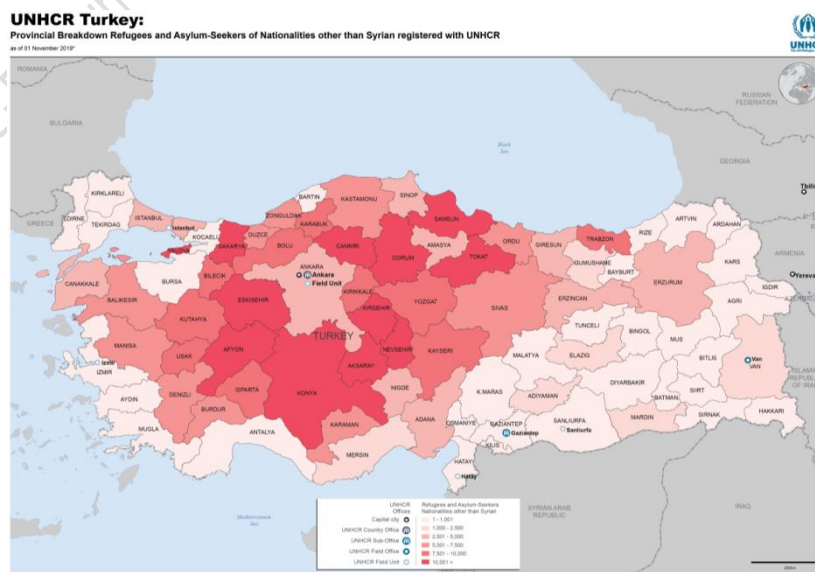
Χωρική τοποθέτηση των Σύριων προσφύγων στην τουρκική επικράτεια

Μελετώντας σε στρατηγικό επίπεδο στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σχετικά με την χωρική κατανομή μεταναστών και προσφύγων στην τουρκική επικράτεια παρατηρείται ότι, υπήκοοι τρίτων χωρών που χαρακτηρίζονται ως υποψήφιοι για την χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή διεθνούς προστασίας, βρίσκονται στα τέλη του 2019, κυρίως στις επαρχίες που συνορεύουν με την Συρία, καθώς και τις επαρχίες της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης.

(Provincial Breakdown of Refugees and Asylum-Seekers in Turkey)

Ωστόσο, αν από το σύνολο των υπηκόων τρίτων χωρών αφαιρέσουμε τους υπηκόους Συρίας διαφαίνεται ότι, η ένταση πληθυσμιακής κατανομής αλλάζει και παρουσιάζει μεγαλύτερη ένταση στις κεντρικές τουρκικές επαρχίες της Μικράς Ασίας.

(Provincial Breakdown Refugees and Asylum – Seekers of Nationalities other than Syrian registered with UNHCR)

Συνεπώς παρατηρείται ότι υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ της χωρικής τοποθέτησης των Σύριων προσφύγων και των λοιπών προσφύγων και μεταναστών εντός της τουρκικής επικράτειας. Οι σύριοι πρόσφυγες συγκεντρώνονται στις επαρχίες της Τουρκίας που συνορεύουν με την Συρία, καθώς και στην επαρχία της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης. Το γεγονός αυτό εκ πρώτης όψεως και με βάση μελέτες αναφορικά με τις διαδρομές των Σύριων προσφύγων, φαίνεται λογικό, αλλά οφείλουμε να εξετάσουμε και άλλους παράγοντες που οδηγούν σε αυτή την χωρική συγκέντρωση.

Τα Cluster της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης

Η βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες παραγωγής στον δευτερογενή τομέα παραγωγής της τουρκικής οικονομίας. Σύμφωνα με το τουρκικό Υπουργείο Εμπορίου οι εξαγωγές ειδών κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης κατά το έτος 2017 ήταν αξίας περίπου 5,1 δισεκατομμυρίων δολαρίων²⁰. Οι εξαγωγές αυτές σε ποσοστό τουλάχιστον 45% απορροφούνται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2017 η Ελλάδα απορρόφησε το 1,73% των τουρκικών εξαγωγών. Το μεγαλύτερο κομμάτι των επιχειρήσεων του τομέα που δραστηριοποιούνται στην χώρα, έχουν μέχρι πενήντα εργαζόμενους, δηλαδή αποτελούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις²¹. Οι μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρίες του κλάδου μεταποίησης και παραγωγής ένδυσης όπως η Gina Tricot και η H&M συνεργάζονται στενά με την παραγωγική βάση της τουρκικής βιομηχανίας.

Table 2: Major Export Markets in Fabrics (USD 1,000)

Countries	2016	2017	Share (%) 2017
Bulgaria	482.317	476.733	9,25
Italy	458.508	474.788	9,21
Germany	255.862	272.472	5,29
Romania	242.977	220.613	4,28
Poland	197.647	198.467	3,85
Morocco	186.371	195.900	3,80
Spain	194.140	175.081	3,40
USA	171.688	175.033	3,40
Iran	194.981	170.103	3,30
United Kingdom	158.280	164.118	3,18
Egypt	129.893	153.540	2,98
Tunisia	157.389	148.867	2,89
Serbia	104.269	117.496	2,28
Ukraine	104.316	108.418	2,10
Netherlands	89.169	101.674	1,97
Greece	87.501	89.050	1,73
Moldova	104.937	82.104	1,59
France	77.661	80.510	1,56
Belarus	59.585	78.914	1,53
Israel	89.202	78.621	1,53
Others	1.553.360	1.592.297	30,89
Total	5.100.053	5.154.800	100,00

(Turkish exports of fabrics in 2017)

²⁰ "Industry Fabrics", Ministry of Trade Republic of Turkey, 2019.

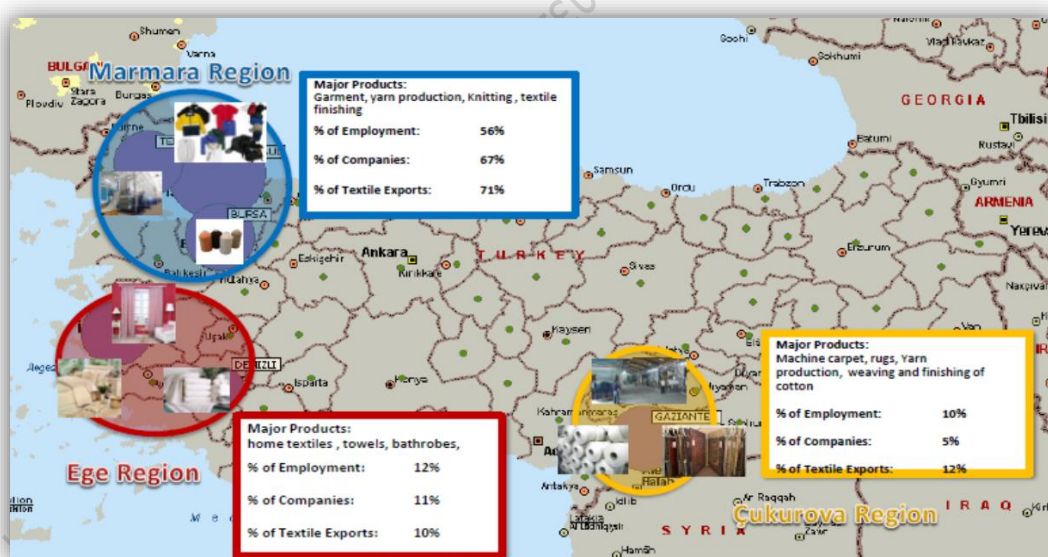
²¹ Syrian workers in Turkey's garment industry, an analysis financed by Fair Wear Foundation with the support of the Netherlands Ministry of Foreign Affairs.

Table 1. Turkey's importance for the brands' production

	Turnover 2015 (EUR)	Share of total purchasing value sourced in Turkey	Number of first-tier suppliers in Turkey
Gina Tricot	140 million	40-45%	12
H&M	18,561 million	Declined to disclose	72
KappAhl	485 million	5%	9
Lindex	652 million	6%	13
Varner	1,231 million	11%	26

(Turkey's importance for the brands' production)²²

Η τουρκική βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης, συγκεντρώνεται, με την διαμόρφωση cluster²³, σε τρεις περιοχές, την περιοχή του Μαρμαρά (κυρίως επαρχία Κωνσταντινούπολης), την περιοχή του Αιγαίου (κυρίως επαρχία Σμύρνης) και την περιοχή του Cukurova (επαρχίες που συνορεύουν με την Συρία).

(Regional concentration of textile production in Turkey)²⁴

Το cluster της περιοχής του Μαρμαρά είναι το μεγαλύτερο της τουρκικής οικονομίας, απασχολεί το 56% του εργατικού δυναμικού που εργάζεται στον συγκεκριμένο τομέα και παράγει το 71% των τουρκικών εξαγωγών σε αυτά τα είδη παραγωγής.

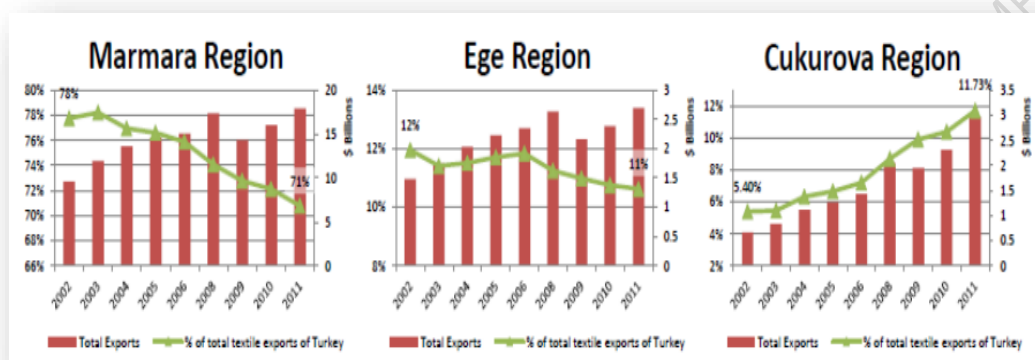
²² "Invisible workers-Syrian refugees in turkish garment factories", Fair Action and Future in Our Hands, January 2017.

²³ "Τι είναι Cluster (με παραδείγματα) και τα πλεονεκτήματά του", Available at: <https://www.businessmentor.gr/%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-cluster-%CE%BC%CE%B5-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/>, (Accessed at: 06/07/2020).

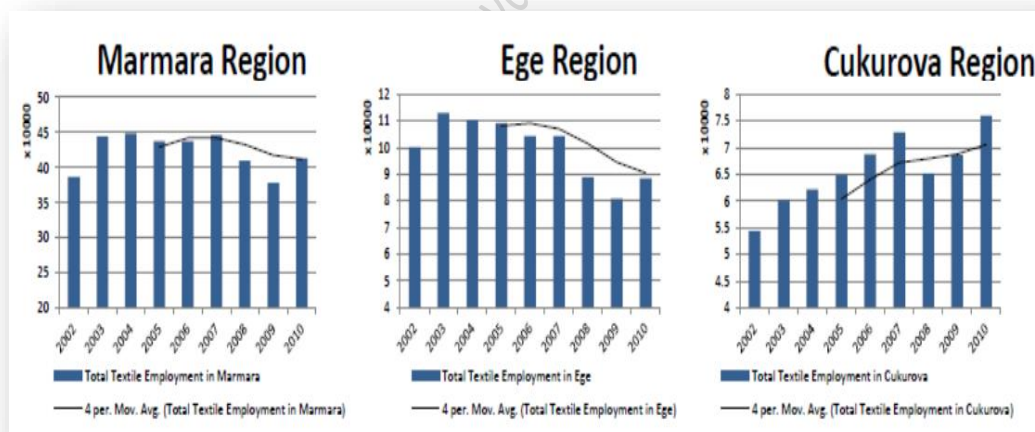
²⁴ "Turkey's Textiles and Apparel Cluster", Microeconomics of Competitiveness, 04/05/2012.

Το cluster της περιοχής του Αιγαίου είναι σημαντικά μικρότερο από αυτό του Μαρμαρά, απασχολεί το 12% του εργατικού δυναμικού που εργάζεται στον συγκεκριμένο τομέα και παράγει το 10% των τουρκικών εξαγωγών σε αυτά τα είδη παραγωγής.

Το cluster της περιοχής του Cukurova είναι ιδιαίτερα μικρό αλλά παρουσιάζει τις μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης. Σύμφωνα με τουρκικές μελέτες, από το έτος 2011 διαφαινόνταν οι μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξής του, μία ανάπτυξη που θα μπορούσε να διαμορφώσει ένα cluster που θα υπερκαλύψει τις μελλοντικές παραγωγικές απώλειες του cluster του Μαρμαρά.

(Turkish cluster textile fabric exports 2002-2011)²⁵

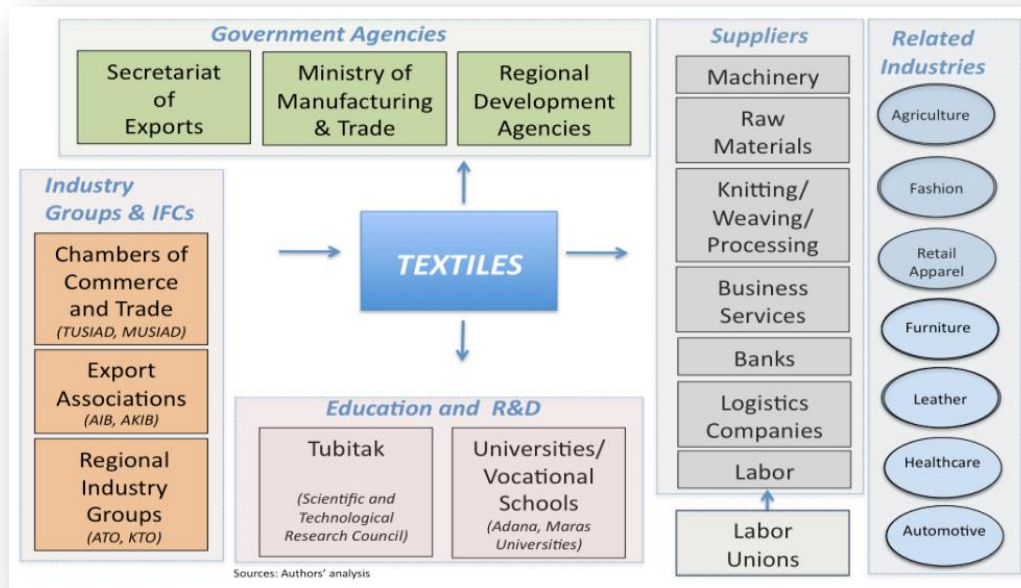
(Turkish cluster textile fabric employment 2002-2010)²⁶

Βασικός παράγοντας που ωθεί το cluster της περιοχής του Cukurova σε ανάπτυξη είναι η δυνατότητα ύπαρξης, χαμηλού κόστους εργατών, στην ευρύτερη περιοχή των επαρχιών της Τουρκίας που συνορεύουν με την Συρία. Η τουρκική κυβέρνηση ωθεί την ανάπτυξη του συγκεκριμένου cluster διαμορφώνοντας μία ομάδα επιχειρήσεων και κρατικών οργανισμών

²⁵ "Turkey's Textiles and Apparel Cluster", Microeconomics of Competitiveness, 04/05/2012.

²⁶ "Turkey's Textiles and Apparel Cluster", Microeconomics of Competitiveness, 04/05/2012.

στα πρότυπα των διεθνών cluster παραγωγής, που δραστηριοποιείται υποστηρικτικά γύρω από αυτό.

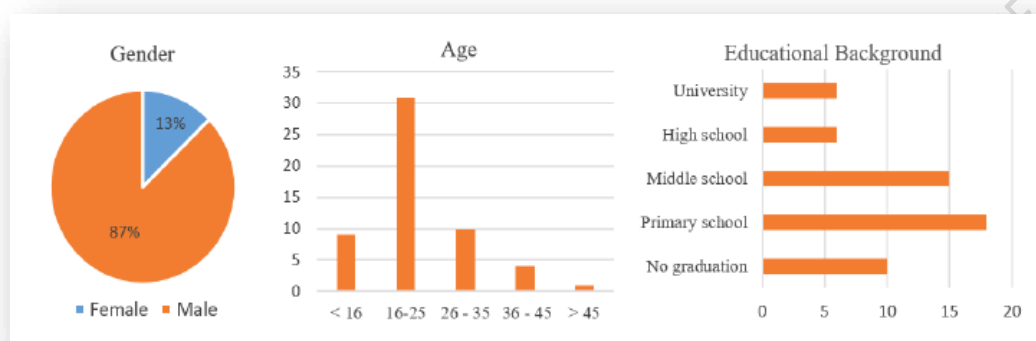

(Cukova textile cluster map)²⁷

²⁷ "Turkey's Textiles and Apparel Cluster", Microeconomics of Competitiveness, 04/05/2012.

Η εκμετάλλευση των Σύριων προσφύγων

Παρατηρείται ότι, τα τελευταία έτη, μετά το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου στην Συρία και την μετακίνηση Σύριων πολιτών στην Τουρκία, μεγάλο ποσοστό εξ αυτών δραστηριοποιείται στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής. Μεγάλος αριθμός τους (περίπου σε 250 με 400 χιλιάδες) απασχολείται στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης. Σύμφωνα με στοιχεία του τουρκικού Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας και Εργασίας τον Μάρτιο του 2019, είχε χορηγηθεί νόμιμη άδεια εργασίας σε μόλις 31 χιλιάδες σύριους πρόσφυγες. Συνεπώς, ένας αριθμός μεταξύ 230 και 370 χιλιάδων Σύριων προσφύγων εργάζονται παράνομα στην Τουρκία στην ανωτέρω βιομηχανία²⁸.

(Syrians working in turkish textile fabric)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εργατών αυτών είναι άνδρες ηλικίας μεταξύ 16 και 25 ετών και έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (έως βασική εκπαίδευση). Οι ώρες εργασίας τους ξεπερνούν τις 60 ανά εβδομάδα (περίπου 12,5 ανά ημέρα) και οι αμοιβές κυμαίνονται μεταξύ των 1.000 με 1.100 τουρκικών λιρών (περίπου 130 ευρώ την 03/07/2020) για τους άνδρες και των 700 τουρκικών λιρών (περίπου 90 ευρώ την 03/07/2020) για τις γυναίκες, ανά μήνα εργασίας²⁹.

Οι συνθήκες εργασίας των Σύριων στις εγκαταστάσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας είναι ιδιαίτερα δύσκολες, ενώ παράλληλα δεν τους παρέχεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Σύμφωνα με τον τουρκικό οργανισμό για την ασφάλεια της εργασίας (Workers' Health and Work Safety Assembly of Turkey), μόνο για τα έτη 2016 και 2017, 112 σύριοι έχασαν την ζωής τους³⁰.

Ο συνδυασμός της παράνομης ανασφάλιστης εργασίας, κάτω από άσχημες συνθήκες που οφείλονται στην προχειρότητα των υποδομών παραγωγής και του χαμηλού κόστους εργασίας για πολλές ώρες, οδηγεί στην παραγωγή προϊόντων ανταγωνιστικών προς την διεθνή αγορά, λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής.

²⁸ "çalışma hayatı istatistikleri 2017", Aile çalışma ve sosyal hizmetler bakanlığı, 2017.

²⁹ "What's changed for Syrian refugees in Turkish garment supply chains?", Business & Human Rights Resource Center.

³⁰ "Syrian workers in Turkey", türkiye devrimci işçi sendikaları konfederasyonu, 21/06/2018.

Συμπεράσματα

Η τουρκική οικονομία αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο. Στηρίζει το ΑΕΠ της κατά μεγάλο ποσοστό στον δευτερογενή τομέα παραγωγής και επιχειρεί τα τελευταία έτη, τόσο να αποκτήσει αυτάρκεια στο σύνολο της παραγωγής της εσωτερικής της οικονομίας όσο και να αναπτύξει περαιτέρω τις δυνατότητες εξαγωγών προϊόντων που παράγει στο σύνολο των τομέων παραγωγής της. Έτσι, στο πλαίσιο της διαμόρφωσης ενός περιβάλλοντος ανταγωνιστικότητας, αξιοποιεί και εκμεταλλεύεται διαχρονικά μεταναστευτικούς πληθυσμούς με σκοπό την δημιουργία παραγωγικής βάσης χαμηλού κόστους παραγωγής.

Από την έναρξη της μεγάλης προσφυγικής κρίσης λόγω του εμφυλίου πολέμου στην Συρία και μετά τις μεγάλες μετακινήσεις προσφυγικών πληθυσμών, διαφαίνεται ότι η τουρκική οικονομία είχε διαμορφώσει συγκεκριμένες βάσεις τύπου cluster στον τομέα της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης, στις οποίες απορρόφησε εργασιακά μεγάλο αριθμό των Σύριων προσφύγων.

Το κεντρικό πρόβλημα είναι η μεγάλη έκταση της μη νόμιμης εργασίας αυτών, κάτω από ιδιαίτερα άσχημες συνθήκες και με αμοιβές που μόλις ξεπερνούν το όριο της ακραίας φτώχειας. Τα τελευταία έτη, διεθνής οργανισμοί πραγματοποιούν προσπάθειες για την αντιμετώπιση του φαινομένου και την πάταξη αυτής της ακραίας μορφής εργασιακής εκμετάλλευσης.

Βιβλιογραφία

1. (2012) Irregular labour migration in Turkey and Situation of migrant workers in the labour market, International Organization for Migration (IOM).
2. (2008) Assimilation, Security and Geographical Nationalization in Interwar Turkey: The settlement Law of 1934, European journal of Turkish studies.
3. (2019) Immigration and Refugee Policy: Breakthroughs in Research and Practice, Information Resources Management Association, USA.
4. (2013) Law on Foreigners and International Protection, no.6458, 4/4/2013, Republic of Turkey.
5. (2013) Law on work permits for foreigners, no.4817, 27/02/2013, Republic of Turkey.
6. (2016) Georgian Migration to Turkey between 1990 and 2012, Istanbul Bilgi University.
7. (2016) Türkiye Göç Raporu, Republic of Turkey/Ministry of Interior.
8. (2016) EASO Country of Origin Information Report Turkey country focus, European Asylum Support Office.
9. (2012) Turkey's Textiles and Apparel Cluster, Microeconomics of Competitiveness.
10. (2019) Industry Fabrics, Ministry of Trade Republic of Turkey.
11. Syrian workers in Turkey's garment industry, an analysis financed by Fair Wear Foundation with the support of the Netherlands Ministry of Foreign Affairs.
12. (2017) çalışma hayatı istatistikleri 2017, Aile çalışma ve sosyal hizmetler bakanlığı.